

การคาดคะเนความต้องการครูบรรณาธิกรณในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา
กับความสามารถในการผลิตครูบรรณาธิกรณของกรมการฝึกหัดครู
ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุชุม เกลยทวีพย์
ขอเสนอศาสตราจารย์
มหาวิทิตวิทยาดัชฌันตราชันมหาวิทิต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญามหาวิทิต
มีนาคม 2519

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติได้พิจารณาปัญหานี้จนบัดนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

.....ประธาน

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้เขียนได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์สมบูรณ์ หิงฆมานันท์ อาจารย์ทัศนีย์ อินทรประสิทธิ์ อาจารย์ ดร. อนันต์ ศรีโสภา อาจารย์ ดร. ณรงค์ชาติ สุวรรณวงศ์ และอาจารย์ประไพศรี อยู่ทวี ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. สายหยุด จำปาทอง รองอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ' หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ' ที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั้ง 30 แห่ง ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและส่งคืน โดยเฉพาะอาจารย์ศรีชัย เอี่ยมละออ หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และอาจารย์สุรศักดิ์ สังฆมานนท์ หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์วิทยาลัยครูนครราชสีมา ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในสังกัดแผนกสถิติของ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการปกครอง และขอขอบคุณ คุณนิยม เขยทิวงษ์ ผู้ช่วยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จทันเวลา

สุดท้าย ขอขอบคุณ คุณยุวดี ไกรพิบูลย์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา.

สุชุม เฉลยทรัพย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	7
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	10
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	18
มวลประชากร.....	18
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	18
การรวบรวมข้อมูล.....	19
การจัดกระทำข้อมูล.....	20
เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	21
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
4 ผลของการศึกษาค้นคว้า.....	24
จำนวนนักเรียนและครูบรรณารักษ์.....	24
ลักษณะของครูบรรณารักษ์.....	26
จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาด.....	29
จำนวนนักเรียนระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524.....	30
การคาดคะเนจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่ม.....	32

บทที่	หน้า
อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษา.....	33
อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษา.....	35
คาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู!...	36
เปรียบเทียบความต้องการครูบรรณารักษ์จากการคาดคะเนที่ควรจะต้องการเพิ่ม กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์.....	37
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	38
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	38
กลุ่มตัวอย่าง.....	38
วิธีดำเนินการ.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สรุปผลของการศึกษาค้นคว้า.....	39
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	42
ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่จะทำการศึกษาค้นคว้า.....	46
บรรณานุกรม.....	47
ภาคผนวก.....	52
ภาคผนวก ก	53
ภาคผนวก ข	68
บทคัดย่อ.....	77

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและอัตราส่วนระหว่างนักเรียนกับครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2518.....	24
2 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสังกัดและวุฒิ.....	26
3.จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามเพศและวุฒิ.....	28
4 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสังกัด.....	29
5 จำนวนนักเรียนที่คาดคะเนระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แยกตามระดับชั้น..	31
6 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีและจำนวนที่ต้องการเพิ่มระหว่างปี พ.ศ. 2519- 2524 แยกตามสังกัด.....	32
7 อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519.....	33
8 อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518.....	35
9 ผลการคาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชา การศึกษาชั้นสูง ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524..	36
10 การเปรียบเทียบจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มกับความสามารถในการผลิต ครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524....	37
11 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ.2519-2524....	41
12 จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา แยกตามสังกัด ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2518.....	69
13 การคาดคะเนจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา แยกตาม สังกัด ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524.....	69
14 จำนวนและอัตราส่วนระหว่างครูบรรณารักษ์กับนักเรียน ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด.....	70

15 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด.....	70
16 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัดและวุฒิ.....	71
17 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามเพศและวุฒิ.....	72
18 การสูญเสียครูบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด.....	73
19 อัตราผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอก บรรณารักษศาสตร์ ที่ประกอบอาชีพแล้วขณะที่กำลังศึกษาอยู่ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2517 - 2519.....	74
20 จำนวนของผู้กำหนดนโยบายหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ..	75
21 จำนวนอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามวุฒิ.....	75
22 จำนวนอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสภาพการทำงาน.....	76

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตคนที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ ด้านเทคนิค และด้านบริหาร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศโดยตรง ห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอันหนึ่ง ที่จะมีส่วนช่วยให้การศึกษามรรลุดำเนินมาอย่างก้าวหน้า ฉะนั้น ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องยึดห้องสมุดเป็นศูนย์กลาง ดังที่ บุญชนะ อัครถาวร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ได้กล่าวในที่ประชุมสามัญประจำปี 2506 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตอนหนึ่งว่า "...การศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางการ (Formal) เช่น การศึกษาในโรงเรียนชั้นประถม มัธยม หรืออุดมศึกษา ก็ดี หรือการศึกษาย่างไม่เป็นทางการ (Informal) ที่คนธรรมดาอาจจะสนใจค้นคว้าได้เองก็ดี การวิจัยค้นคว้าเพื่อตรวจสอบความรู้ความคึกของมนุษย์ในเรื่องวิชาการต่าง ๆ ก็ดี ย่อมต้องอาศัยห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้เป็นสำคัญ ถ้าปราศจากเสียซึ่งห้องสมุดที่ดีที่สมบูรณ์แล้ว ก็ยากที่จะพัฒนาคนให้สำเร็จลุล่วงไปได้" ¹ ฮาร์เปอร์² ได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวนี้ว่า ในการสอนวิชาใดก็ตามการสอนโดยใช้ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการจะเป็นวิธีสอนที่ได้ผลมากที่สุด ดังนั้น การศึกษาทุกระดับห้องสมุดจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้

การที่จะให้ห้องสมุดดำเนินไปตรงตามจุดหมายที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการและเทคนิค มีความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อเป็นพื้นฐาน (a broad education) และเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องหนังสือ มนุษย์ และชีวิต นอกจากนี้แล้วจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความฉลาด อดทน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นที่จะให้การบริการ รวมทั้งสร้างความก้าวหน้าโดยอาศัยห้องสมุดเป็นสื่อกลาง

¹ "ห้องสมุดกับการพัฒนาประเทศ" วารสารห้องสมุด 8 : 141 - 142, 2507.

² William Reinoy Harper, The Trend in Higher Education, p. 124.

เนื่องจากงานห้องสมุดจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน วิชาชีพบรรณารักษ์หรือวิชาบรรณารักษศาสตร์จึงกำเนิดขึ้นมา เพื่อผลิตคนในอาชีพโดยตรง อังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแม่บทในการจัดสอนวิชานี้แก่ผู้ที่จะไปประกอบอาชีพบรรณารักษ์ วิชานี้ได้มีการวางหลักการทางทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดการปฏิบัติ และได้รับการปรับปรุงให้ทันกับความต้องการ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการ จนเป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) สาขาหนึ่ง

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชาบรรณารักษศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากการขออนุมัติสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอเปิดสอนภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสภาการศึกษาแห่งชาติก็อนุมัติให้เปิดสอนได้โดยให้เหตุผลว่า "วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาที่เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้แขนงวิชาต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบันการศึกษา และในประเทศไทยกิจการห้องสมุดยังคงล้าหลังอยู่มาก จำเป็นต้องอาศัยบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างยิ่งมาดำเนินการและปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้า เพื่อเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไปในการปรับปรุงตนเอง และการประกอบอาชีพส่วนตัว อันเป็นผลถึงประเทศชาติส่วนรวมในที่สุดด้วย"¹ จึงเป็นสิ่งสนับสนุนได้อย่างดีว่า บรรณารักษ์จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้รับการศึกษาและฝึกอบรมในค่านวิชาบรรณารักษศาสตร์มาดีพอ

เพื่อให้ได้บรรณารักษ์ลักษณะดังกล่าว ในสถาบันการศึกษาระดับสูงหลายแห่งในประเทศไทยจึงเปิดสอนวิชานี้ขึ้นที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่² ปัจจุบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยมีถึงระดับปริญญาโท ซึ่งนับว่าก้าวหน้าอยู่มาก ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของวิชาแขนงนี้ตามหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นเบื้องต้น²

¹สภาการศึกษาแห่งชาติ เอกสารสรุปรายละเอียดเพื่อขอให้สภาการศึกษาแห่งชาติพิจารณาอนุมัติการจัดตั้งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย หน้า 2.

²ทวี มุขกระโกษา และ ชลัช ลีระวนิช บรรณารักษศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า ช., ค.

กรมการฝึกหัดครู สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นสถาบันอีกแห่งหนึ่งที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชานี้ จึงได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรครูบรรณารักษ์ ใช้เวลาเรียน 1 ปี ขึ้นที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในปีการศึกษา 2510¹ เพื่อผลิตครูบรรณารักษ์ให้แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษา แต่ก็ต้องยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2514 ทั้งนี้เพราะผู้ศึกษาเมื่อสำเร็จแล้วไม่มีโอกาสศึกษาต่อในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และทางกรมสามัญศึกษาไม่มีอัตราจ้าง ดังนั้นในปีการศึกษา 2515 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาก็ได้เปิดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เป็นวิชาเอกและวิชาโท² เพื่อฝึกอบรมผู้ที่จะไปเป็นครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา³ และก็ได้มีเกณฑ์ซึ่งกำหนดทั้งค่านุเคราะห์ สดงานที่ อุปกรณ์ และอื่น ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ตรงตามจุดหมายยิ่งขึ้น ต่อมาวิทยาลัยครูนครราชสีมาได้ขอเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในปีการศึกษา 2516⁴ และวิทยาลัยครูเพชรบุรีก็ได้ขอเปิดวิชานี้เป็นวิชาเอกในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง⁵ ซึ่งกำลังอยู่ในระยะพิจารณา ส่วนในวิทยาลัยครูแห่งอื่น ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะขอเปิดวิชาบรรณารักษศาสตร์

¹กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ รก 91/2510 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรครูบรรณารักษ์.

²กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ศธ 0304/13792 เรื่องอนุมัติให้กรมการฝึกหัดครูจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514.

³กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ รก 53/2510 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2510.

⁴กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ศธ 030313/1462 เรื่องขอเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2515.

⁵กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ศธ 030814/130 เรื่องขอเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518.

เป็นวิชาเอก ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงเพิ่มมากขึ้น¹

สำหรับความต้องการครูบรรณารักษ์นั้น ตามรายงานของ แกลแลนด์² ผู้เชี่ยวชาญขององค์การยูเนสโกกล่าวว่า ประเทศไทยยังขาดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์อีกจำนวนมาก เฉพาะห้องสมุดโรงเรียนยังต้องการมากกว่า 25,000 คน ก่อนที่จะมีการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกและวิชาโทในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงนั้น กรมการฝึกหัดครู³ ได้ออกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ปรากฏผลดังต่อไปนี้คือ

กรมการปกครอง⁴ ปี พ.ศ. 2515 ต้องการครูบรรณารักษ์ 600 คน

" 2516 " " 550 คน

" 2517 " " 500 คน

" 2518 " " 450 คน

" 2519 " " 407 คน

กรมสามัญศึกษา⁵ ปี พ.ศ. 2515 ต้องการครูบรรณารักษ์ 55 คน

" 2516 " " 55 คน

" 2517 " " 55 คน

¹"ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สุขุม เฉลยทรัพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่กองแผนงาน กรมการฝึกหัดครู เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2518"

²Morris G. Gelfand, The National Library and Library Development and Training of Thailand, p. 35.

³กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ศธ 0304/4003 เรื่องขอให้กรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ลงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2514.

⁴กระทรวงมหาดไทย คำสั่งที่ มท 0327/29478 เรื่องความต้องการครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ลงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2514.

⁵กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ ศธ 0903/105240 เรื่องความต้องการครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ลงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2514.

ปี พ.ศ. 2518	ต้องการครูบรรณารักษ์	55 คน
" 2519	" "	55 คน
กรมวิสามัญศึกษา ¹ ปี พ.ศ. 2515	ต้องการครูบรรณารักษ์	50 คน
" 2516	" "	50 คน
" 2517	" "	50 คน
" 2518	" "	50 คน
" 2519	" "	50 คน

ในปัจจุบันนี้จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องหลักสูตรที่มีการจัดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา² ยิ่งเพิ่มความต้องการครูบรรณารักษ์มากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วจำนวนอัตราครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาที่มีวุฒิประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ก็ยังมีจำนวนน้อย ทั้ง ๆ ที่กรมการฝึกหัดครูมุ่งที่จะผลิตครูบรรณารักษ์ระดับนี้ให้แก่โรงเรียนระดับดังกล่าวอยู่แล้ว และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์บางส่วนที่ต้องไปเป็นครูสอนวิชาอื่น ๆ ไม่ได้ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ และในกรณีตรงกันข้ามมีครูอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์ ทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ได้ศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์มาเลย ดังที่ลมูล รัตตากร³ ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่สำเร็จวิชาที่บรรณารักษ์นอกจากจะมีปริมาณไม่เพียงพอกับจำนวนห้องสมุดต่าง ๆ ภายในประเทศแล้ว ห้องสมุดระดับโรงเรียนส่วนใหญ่ของไทยก็ยังไม่สามารถจะบรรจุผู้สำเร็จวิชาบรรณารักษศาสตร์เหล่านี้เข้าทำงานโดยไม่ต้องสอนวิชาอื่น เพราะไม่มีอัตราบรรณารักษ์ระดับดังกล่าวให้ จึงเป็นผลเสียกับห้องสมุดโรงเรียนที่ไม่อาจจะหาเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีวุฒิและความรู้ความสามารถใน

¹กระทรวงศึกษาธิการ บันทึกข้อความ ลงวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2514.

²กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ วก 10/2518 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2518.

³ลมูล รัตตากร "การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ การอบรมครูบรรณารักษ์ และการปรับปรุงหลักสูตรครูบรรณารักษ์" วารสารห้องสมุด 3 : 264 - 277, พฤษภาคม - มิถุนายน 2515.

วิชาชีพบรรณารักษ์โดยตรง มาบริหารและดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน ทั้ง ๆ ที่มาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา¹ ได้กำหนดเกี่ยวกับบรรณารักษ์ไว้ในขั้นต่ำว่า สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน ให้มีบรรณารักษ์เต็มเวลา 1 คน และเพิ่มบรรณารักษ์อีก 1 คน ต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 500 คน ในด้านวุฒิของบรรณารักษะนั้น สำหรับห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องมีวุฒิต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา หรือประกาศนียบัตรครูประถม สอบได้วิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ และ/หรือ ได้รับการอบรมการจัดดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนจากศึกษานิเทศก์ หรือจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยครบทุกหมวดวิชา ส่วนห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาได้กำหนดวุฒิของบรรณารักษ์อย่างต่ำ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือประกาศนียบัตรครูมัธยม และได้รับอนุญาตปฏิบัติงานบรรณารักษศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือสอบได้วิชาชุดบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรครูมัธยม หรือได้รับการอบรมการจัดดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนจากศึกษานิเทศก์ หรือจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยครบทุกหมวดวิชา

จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงได้คำนึงถึงปัญหาเกี่ยวกับความต้องการครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา โดยเปรียบเทียบกับความสามารถในการผลิตครูระดับนี้ของกรมการฝึกหัดครูขึ้นมา ทั้งนี้เพราะหลักวิชาการบริหารราชการ (Public Administration) นั้นถือว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง ในบรรดาปัจจัยทั้งสี่ของการบริหารงานที่ประกอบด้วย คน (Men) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) และวิธีดำเนินงาน (Management) ในกรณีดังกล่าว ถ้าความต้องการครูบรรณารักษ์กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ไม่สมดุลกัน ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น ถ้าการผลิตครูบรรณารักษ์น้อยกว่าความต้องการ ก็จะทำให้เกิดการขาดแคลนครูบรรณารักษ์ อันจะมีผลทำให้ห้องสมุดโรงเรียนประสบความล้มเหลว และส่งผลถึงการศึกษาของประเทศอย่างแน่นอน และในทางตรงกันข้าม ถ้าการผลิตครูบรรณารักษ์มากเกินไปเกินความต้องการ ก็จะทำให้การว่างงานต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น อันเป็นการสูญเสียทางการศึกษาที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ดังนั้น การวางแผนกำลังคน (Manpower Planning)

¹ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ มาตรฐานของห้องสมุดในประเทศไทย หน้า 30, 36.

ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรถูกสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบการบริหารงานบุคคลสมัยใหม่ ที่มีลักษณะเป็นการพยายามความเจริญเติบโตของหน่วยราชการต่าง ๆ ในด้านกำลังคน¹ จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูบรรณารักษ์ การกระจายของครูบรรณารักษ์ที่ไม่สม่ำเสมอ หรือสมดุลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการว่างงาน หรือการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นของผู้ที่ได้รับการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์มา อันจะมีผลอย่างยิ่งต่อประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าการคาดคะเนความต้องการครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครูนั้น ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาค้นคว้าไว้ ผู้ศึกษาเห็นว่าเรื่องนี้มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปริมาณครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งกรมการฝึกหัดครูผลิตขึ้น ที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาต้องการ

2. เพื่อคาดคะเนความต้องการครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในประเทศไทย กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางที่อาจจะใช้ประกอบการพิจารณาการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู ให้สอดคล้องกับความต้องการครูบรรณารักษ์ระดับนี้ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา

2. เพื่อเป็นแนวทางที่อาจจะใช้ประกอบการพิจารณากำหนดอัตราครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความต้องการครูบรรณารักษ์ระดับนี้ในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความต้องการการบูรณาการกันนี้ กระทำเฉพาะความต้องการการบูรณาการกันระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ที่กรมการฝึกหัดครูผลิตขึ้น ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาทั่วประเทศไทย ซึ่งกระจายกันอยู่ทุกจังหวัดและทุกอำเภอ โดยจะศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2524

2. การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์นั้น ศึกษาเฉพาะการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู ซึ่งปัจจุบันเปิดทำการสอนอยู่ 2 แห่ง คือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กับวิทยาลัยครูนครราชสีมา โดยศึกษาตั้งแต่เริ่มเปิดการศึกษาวิชานี้เป็นวิชาเอกในปี พ.ศ. 2515 จนถึงปี พ.ศ. 2519 และแนวโน้มการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับดังกล่าว จนถึงปี พ.ศ. 2524

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สถิติของมวลประชากรที่ใช้ในการศึกษาร้างนี้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งทุติยภูมิ* (Secondary data) นี้ ถือว่ามีความถูกต้องและเชื่อถือได้

2. ความต้องการครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์นั้น ยึดเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ได้กำหนดเกี่ยวกับจำนวนบรรณารักษ์ขั้นต่ำไว้ว่า สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน ให้มีบรรณารักษ์เต็มเวลา 1 คน และเพิ่มบรรณารักษ์อีก 1 คน ต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 500 คน

3. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ มุ่งที่จะไปเป็นครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ตามจุดหมายของกรมการฝึกหัดครู และมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาที่วางไว้

* เนื่องจากการศึกษาร้างนี้ทำกับมวลประชากรระดับประเทศ การที่ผู้ศึกษาจะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเองก็จะสิ้นเปลืองทั้ง เวลา เงิน และยังเป็นการทำงานซ้ำซ้อนงานอีก เพราะข้อมูลดังกล่าวนี้ได้มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว.

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการครูบรรณารักษ์ หมายถึงการกำหนดให้มีครูบรรณารักษ์วุฒิปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ซึ่งถือตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

2. ครูบรรณารักษ์ หมายถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ แล้วเข้าทำงานทั้งเป็นบรรณารักษ์และครูผู้สอนวิชาการใช้ห้องสมุด ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา

3. การผลิตครูบรรณารักษ์ หมายถึงการจัดการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก ระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ชั้นสูง ของกรมการฝึกหัดครู ซึ่งเน้นเฉพาะในด้านการผลิตเท่านั้น

4. นักศึกษา หมายถึงนักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แนวความคิดมาจากข้อคิดเห็นและผลจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความต้องการการบูรณาการของโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการอาชีวศึกษา ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งพอจะนำมากล่าวได้ดังต่อไปนี้

ในสาธารณรัฐจีน ปัญหาของการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมคือ ขาดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ จากสถิติในปี พ.ศ. 2508 บรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 350 คน มีเพียง 1 คนที่ได้รับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และ 7 คนที่ผ่านการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ในภาคฤดูร้อน ส่วนห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา มีบรรณารักษ์ 2,000 คน แต่ไม่มีใครเลยที่ได้รับปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์ และมีเพียง 7 คนที่ผ่านการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ในภาคฤดูร้อน¹

แมกเจนกิน²ได้เขียนถึงปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของห้องสมุดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาไว้ว่า ห้องสมุดขาดบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถที่จะให้บริการแก่ครูและนักเรียน จากตัวเลขของสำนักงานทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าปี พ.ศ. 2509 บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาเพียงร้อยละ 55.40 เท่านั้น ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 54.60 และในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 58.0 ต้องสอนเต็มวัน และห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 13.40 ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 27.40 ไม่มีบุคคลทำหน้าที่บรรณารักษ์เลย

¹David Kaser, Walter C. Stone and Cecil K. Byrd, Library Development in Eight Asian Countries, pp. 75 - 76.

²Verginia Mcjenkin, "Library Service to Secondary School Students," in The Bulletin of the National Association of Secondary School Principle, pp. 12 - 14.

เพเซียโรวา¹ได้กล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนในเชโกสโลวาเกียไว้ว่า แม้จะมีโครงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน แต่ก็ยังมีโรงเรียนถึงร้อยละ 40 ที่ห้องสมุดอยู่ในสภาพยังไม่พร้อม ทั้งด้านอาคารสถานที่ วัสดุ หนังสือ และบุคคลากร ฉะนั้น ในปี พ.ศ. 2518 Slovak Educational Library จึงได้วางแผนที่จะกำหนดด้านอาคารสถานที่ จำนวนหนังสือ 5 - 10 ชื่อเรื่องต่อนักเรียน 1 คน และจะต้องมีบรรณารักษ์ที่ทำงานเต็มเวลาหลาย ๆ คน ในโรงเรียนที่มีนักเรียนมากกว่า 700 คน

รัสเซล²ได้ศึกษาถึงการพัฒนาห้องสมุดในลาว โดยกล่าวถึงห้องสมุดทุกประเภทรวมทั้งห้องสมุดโรงเรียนด้วย และเขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. 2510 ว่า ปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ขาดบุคคลากรในการดำเนินงานห้องสมุด แม้จะมีอยู่บ้างก็ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการบริหารงาน การบริการงานเทคนิค หรือบริการตอบคำถามในห้องสมุดมาก่อน เจ้าหน้าที่ห้องสมุดต้องเสียเวลาไปมาก ในการทำหน้าที่เสมียนพนักงาน และเลขานุการ ซึ่งเป็นงานที่ไม่เกี่ยวกับการจัดห้องสมุดเลย อันเดอร์³ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในปากีสถานพบว่า ใน 19 โรงเรียน มีบรรณารักษ์ผ่านการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มาเพียง 4 คน เท่านั้น และอีวานส์⁴ได้ศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนในแคว้นเวลส์พบว่า ไม่มีบรรณารักษ์ที่มีโอกาสได้ทำงานห้องสมุดเต็มเวลาเลย

¹J. Peciarova, 'Nenariekat'-profesionalizovat' i' Library & Information Science Abstracts 2 : 77, MAR - APR 1975.

²Russell Marcus, "Laos and Library Development" College & Research Libraries 28(6) : 398 - 402, November 1967.

³Mumtaz A. Anwer, "Secondary School Libraries in Pakistan," in International Library Review, pp. 349 - 352.

⁴Keith Evans, "An Investigation into the Provision, Organization and Use of Libraries in Secondary Schools with Special Reference Wales: Account of an M.A.(Ed.) Thesis, ' in Research Librarianship, pp. 39 - 43.

จากการที่สมชัย บุติธรรม¹ ได้เยี่ยมชมและทำงานร่วมกับบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในฝรั่งเศส ก็พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยเฉพาะในค่านับบุคลากรคือการขาดแคลนครูบรรณารักษ์ ทั้งนี้เพราะไม่มีอัตราในการบรรจุเช่นเดียวกับไทย

เกลแลนด์² ได้กล่าวถึงห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในประเทศไทยไว้ว่า ในจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลจำนวน 406 โรงเรียน มีห้องสมุดเพียง 62 โรงเรียน ไม่มีห้องสมุด 344 โรงเรียน มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ที่ทำงานเต็มเวลาเพียง 6 คน ได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มาบ้างจำนวน 6 คน ส่วนบรรณารักษ์ที่ทำงานห้องสมุดบางเวลาที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์เพียง 1 คน ได้รับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มาบ้างจำนวน 49 คน สเปน³ ก็ได้เขียนถึงปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานของห้องสมุดในประเทศไทย ประการหนึ่งก็คือ ขาดบรรณารักษ์ที่ได้รับการศึกษาอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์มาโดยตรง

รัตพร ชิงชากา⁴ ได้ศึกษาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองโรงเรียนรัฐบาลได้สรุปว่า ในค่านครูหรืออาจารย์ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยละ 21.74 มีวุฒิได้มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา นั่นคือบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังมีวุฒิไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สำหรับครูทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ร้อยละ 51.92 มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ และในจำนวนผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่มีอยู่ร้อยละ 100 มีวุฒิไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา นั่นคือ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด

¹สมชัย บุติธรรม "ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทย" วารสารสามัญศึกษา 11 (11) : 32 - 35, พฤศจิกายน 2517.

²Morris G. Gelfand, loc. cit.

³Frances Lander Spain, "Some Note on Library in Thailand," in Library Quarterly, pp. 252 - 262.

⁴รัตพร ชิงชากา การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาลกรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512, หน้า 114, 119 - 120.

ยังมีวุฒิไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา และยังก่อให้เกิดข้อเสนอแนะต่อสถาบันที่ผลิตบรรณารักษ์อีกว่า ควรผลิตบรรณารักษ์ให้ได้จำนวนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ หรือไม่ก็จะต้องสถาบันสำหรับผลิตบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

อัมพร วีรวัฒน์¹ได้เขียนเรื่องพัฒนาการของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม โดยกล่าวถึงปัญหาใหญ่ ๆ ของห้องสมุดโรงเรียนดังกล่าว ประการหนึ่งก็คือ การขาดบรรณารักษ์ มีบรรณารักษ์เพียงร้อยละ 8 ที่จบปริญญาตรีและอนุปริญญาตรี

บุญเรือน จันทศรีคำ²ได้กล่าวถึงบรรณารักษ์ของโรงเรียนมัธยมแบบประสม เมื่อปีการศึกษา 2517 ว่า มีบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ร้อยละ 77.78 และเป็นผู้ที่ได้รับการปริญญโททางบรรณารักษศาสตร์ถึงร้อยละ 11.11

สมบูรณ์ กิ่งฆมานันท์³ได้ศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในส่วนกลางที่อยู่ในเครือคริสตศาสนา ในด้านของบุคคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำสุดของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ปรากฏว่าร้อยละ 6.82 เท่านั้น ที่มีบรรณารักษ์ตามวุฒิที่ระบุไว้ในมาตรฐานขั้นต่ำสุด

อุบลาบ บันลายนาค⁴ได้ศึกษาสภาพของห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี เมื่อปีการศึกษา 2513 พบว่า จากจำนวนโรงเรียน 1 แห่งนั้น 9 แห่งไม่มีห้องสมุด และโรงเรียนที่มีห้องสมุดส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้มาตรฐาน

¹Amporn Viravathana, The Development of Comprehensive School Library Service in Thailand, pp. 1 - 14.

²บุญเรือน จันทศรีคำ การศึกษาปัญหา ความคิดเห็น และความต้องการของครูและนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม, หน้า 48 - 52.

³สมบูรณ์ กิ่งฆมานันท์ การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในส่วนกลางที่อยู่ในเครือคริสตศาสนา ปีการศึกษา 2513, 132 หน้า.

⁴อุบลาบ บันลายนาค การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนถึงชั้น มก.5 ในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี ปีการศึกษา 2513, 133 หน้า.

ชั้นต่ำตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านบุคคลากร

สุธารัตน์ ภูนามุกด์¹ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
รัฐบาลประเภทมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ห้องสมุดของโรงเรียนดังกล่าว
มีสภาพต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และปัญหาสำคัญก็คือการขาด
บรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์ที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และบรรณารักษ์ไม่มีเวลาพอ
ที่จะดำเนินงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะว่าควรจัดอบรมครูให้ม
ีความรู้ในการเป็นบรรณารักษ์ ควรเพิ่มงบประมาณสำหรับห้องสมุดโรงเรียน และควรบรรจุ
วิชาการใช้ห้องสมุดในหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในด้านการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น มีผู้ที่ศึกษาค้นคว้าไว้เช่นเดียวกัน
กล่าวคือ ซีเกอร์² ได้สำรวจความเห็นของบุคคลสำคัญในวงการศึกษามิชิแกน สหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับ
การเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู พบว่า แพทริเซีย แคทเลต (Patricia
Catlett) แห่ง Southeastern Louisiana State College ไม่เห็นประโยชน์ที่
สอนในระดับปริญญาตรี ผู้ที่จะเป็นครูบรรณารักษ์ก็ควรที่จะศึกษาวิชาการฝึกหัดครู เพื่อรับประกาศน
ียบัตร รวมทั้งจะได้ฝึกหัดการสอนในสาขาวิชานั้น ๆ ด้วย เอ็ม คลอดิเย (M. Claudia)
แห่ง Marygrove College กล่าวว่า บรรณารักษ์ควรที่จะศึกษาวิชาการทั่ว ๆ ไปก่อน แล้ว
จึงศึกษาต่อในด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์ มิฉะนั้น จะทำให้ความรู้ทั่ว ๆ ไปค่อยลงไป และทำให้
ผู้เรียนเกิดความลำบากในการศึกษาวิชาอื่นอีกด้วย ส่วนฟิไลส แอล ดันแฮม (Phyllis L.
Dunham) แห่ง Adams State College ให้ความเห็นว่า ถ้าให้เรียนวิชานี้ในระดับ
ปริญญาตรีจะเป็นการแย่งเวลาและบังคับให้ผู้เรียนทำงานมากเกินไป บ้างให้ข้อเสนอแนะว่า
ผู้ที่จะเป็นครูบรรณารักษ์หรือเป็นผู้ช่วยบรรณารักษ์โดยไม่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ก็
ควรศึกษาวิชานี้เป็นวิชาโทก็นับว่าเพียงพอแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเปิดสอนวิชาดังกล่าวใน

¹สุธารัตน์ ภูนามุกด์ สภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดของโรงเรียนรัฐบาล
ประเภทมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ ปีการศึกษา 2513, 78 หน้า.

²Daniel A. Seager, "To Maintain Quality," Journal of Education
for Librarianship, 4(1) : 37, Summer, 1963.

วิทยาลัยครูนั้น มีบุคคลที่เห็นว่าเป็นการช่วยขจัดปัญหาความขาดแคลนครูบรรณารักษ์โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ไข่มุกข์ มิลินทะเลข¹ได้สรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับฝึกหัดครู และระดับปริญญาตรีในต่างประเทศว่า ทั้งการเปิดสอนเพื่อให้รู้จักการใช้ห้องสมุด และสอนเป็นวิชาบรรณารักษศาสตร์แท้ ๆ มีบุคคลสำคัญในสถานศึกษาหลายท่านไม่เห็นด้วย แต่ก็มิจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่าเป็นการช่วยขจัดปัญหาความขาดแคลนครูบรรณารักษ์โรงเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ สถาบันการศึกษาในต่างประเทศหลายแห่งได้จัดให้มีหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในระดับวิทยาลัยครู และวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ประภาวดี พจนา²ได้ศึกษาถึงบทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการด้านห้องสมุดและบรรณารักษ์ในประเทศไทย เกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์นั้น ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทของชาวต่างประเทศที่ได้อริเริ่มเปิดสอนวิชาห้องสมุดเป็นครั้งแรกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการสอนวิชานี้ภายหลังที่ได้รับความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศ อันเป็นผลทำให้มีการจัดตั้งห้องสมุดที่มีการจัดและดำเนินงานอย่างถูกวิธี ตลอดจนทำให้อาชีพและงานห้องสมุดเป็นที่แพร่หลาย

บรรจง จันทรสา³ได้ศึกษาถึงการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย โดยต้องการที่จะเสนอแนะมาตรฐานในการจัดการศึกษาวิชาดังกล่าว โดยเริ่มจากพื้นฐานหลังและพัฒนาการเกี่ยวกับห้องสมุดในประเทศไทย ความต้องการกำลังคนในการจัดการศึกษา สถานที่ทำให้การศึกษา การบริหารงาน และการจัดหลักสูตรของโรงเรียนบรรณารักษ์ ผลจากการศึกษานี้ได้พบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เท่าที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงมาก เป็นไปตามความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตการศึกษา ซึ่งเน้นในทาง

¹ไข่มุกข์ มิลินทะเลข การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับฝึกหัดครู, หน้า 54.

²ประภาวดี พจนา บทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อการพัฒนาการด้านห้องสมุดและบรรณารักษ์ในประเทศไทย, 407 หน้า.

³Banchong Chantrasa, Proposed Standards for Education for Librarianship in Thailand, 309 pp.

วัตถุและแรงผลักดันที่มาจากผู้เกี่ยวข้อง และการขาดแคลนบรรณารักษ์อย่างมาก ฐานะของโรงเรียนบรรณารักษ์ในมหาวิทยาลัยไม่เป็นโรงเรียนอาชีพอิสระอย่างแท้จริง การบริหาร การเงิน เป็นระบบราชการที่ทำให้ไม่คล่องตัว ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกเท่าที่ควร ผู้สอนมีวุฒิคือพอสมควรแต่มีจำนวนน้อยมาก ผู้บริหารจริง ๆ มีการรับผิดชอบหลายอย่างมากเกินไป

ประธานสุข สุวรรณประทีป¹ ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู ทั้งในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และการอบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์หลักสูตรประโยคครูมัธยม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาทั้งวิทยาลัยครูส่วนกลางและส่วนภูมิภาคใช้ระบบเดียวกัน โดยจัดเป็นทั้งวิชาเลือกและวิชาบังคับ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เริ่มมีการสอนในปีการศึกษา 2515 ที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นครั้งแรก โดยเปิดเป็นวิชาเอกและวิชาโท ต่อมาวิทยาลัยครูแห่งอื่น ๆ ได้เริ่มเปิดสอนขึ้นบ้างคือ วิทยาลัยครูนครราชสีมา ซึ่งเปิดสอนเป็นวิชาเอกและวิชาโท ส่วนวิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา เปิดเพียงวิชาโทเท่านั้น ในด้านผู้เรียนความนิยมในการเรียนวิชานี้ยังมีน้อย เพราะมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและเตรียมการทั้งด้านอาคาร สถานที่ บุคคลากร อุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ กับความต้องการบุคคลในสาขาวิชานั้น ๆ กล่าวคือ

อุณฤดี รัตนจารย์² ได้ศึกษาถึงความต้องการครูและความสามารถในการผลิตครูระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2514 โดยทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต จากการศึกษาแนวโน้มของจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาในอดีตซึ่งย้อนหลัง 5 ปี ศึกษาจำนวนครูที่ต้องการเพิ่มขึ้นสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด และแยกออกตามหมวดวิชา

¹ประธานสุข สุวรรณประทีป การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516, 269 หน้า.

²อุณฤดี รัตนจารย์ ความต้องการครูและความสามารถในการผลิตครูระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย, 79 หน้า.

ต่อจากนั้นก็ศึกษาโครงการผลิตครูของสถาบันต่าง ๆ เพื่อคาดคะเนจำนวนครูที่คาดว่าจะผลิตได้ทั้งหมด แยกเป็นวิชาเอก และเปรียบเทียบจำนวนครูมัธยมศึกษาที่ต้องการกับที่คาดว่าจะผลิตได้ระหว่างปี พ.ศ. 2510 - 2514 ผลปรากฏว่า การผลิตครูมัศึกษานั้นยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประเทศ

ปราณี วิชกุล¹ ได้ศึกษาถึงแนวโน้มการเลือกวิชาเอกและวิชาโทของนักเรียนครู โดยมีเหตุจูงใจที่ว่า การผลิตครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ตามหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2510 นั้น ได้สัดส่วนครูรายวิชาต่าง ๆ ตรงกับสัดส่วนความต้องการครูรายวิชาต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นหรือไม่ และการเลือกของนักเรียนครูในแต่ละวิชาเอกและวิชาโทในอนาคตจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้าการผลิตครูยังอยู่ในสภาพเดิม จากผลการศึกษาปรากฏว่าการผลิตครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงมีสัดส่วนไม่ตรงกับความต้องการครูรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญ เพราะการผลิตครูภาษาไทย สังคมศึกษา ศิลปะศึกษา เกษตรกรรม คหกรรมศาสตร์ และหัตถศึกษา มีสัดส่วนเกินความต้องการ ในขณะที่การผลิตครูภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นาฏศิลป์ ดนตรี และงานประดิษฐ์ มีสัดส่วนน้อยกว่าความต้องการ

¹ปราณี วิชกุล แนวโน้มการเลือกวิชาเอกและวิชาโทของนักเรียนครู, หน้า 84.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

มวลประชากร

1. จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2518
2. จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 ที่ได้จากการคาดคะเนตามแผนการศึกษาระยะที่ 3 (2515 - 2519) และระยะที่ 4 (2520 - 2524)
3. จำนวนครูบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518
4. จำนวนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ที่กรมการฝึกหัดครูจัดสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2517 จำนวน 645 คน
5. จำนวนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมาในปี พ.ศ. 2518 จำนวน 248 คน
6. หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศที่กำลังเปิดสอนอยู่ จำนวน 30 แห่ง เพื่อศึกษาความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษะระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2518 เป็นแบบบันทึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมา
2. แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 ที่ได้จากการคาดคะเนตามแผนการศึกษาระยะที่ 3 (2515 - 2519) และระยะที่ 4 (2520 - 2524) เป็นแบบบันทึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมา

3. แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนครูบรรณารักษ์และการสูญเสียครูบรรณารักษ์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518 เป็นแบบบันทึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

4. แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2518 เป็นแบบบันทึกที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

5. แบบสอบถามนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2518 เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ปรารถนาให้เลือกและเติมคำหรือข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบ เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดส่วนตัว และสถานภาพในการทำงาน

6. แบบสอบถามหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศจำนวน 30 แห่ง เป็นแบบสอบถามปรารถนาให้เลือกและเติมคำหรือข้อความตามความเป็นจริง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพในอนาคต พร้อมกับแบบเกณฑ์ในการอนุญาตให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เพื่อคาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับนี้

การรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2524 รวบรวมจากแหล่งต้นสังกัดคือ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา ฝ่ายแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกองแผนงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครูบรรณารักษ์ และการสูญเสียครูบรรณารักษ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518 รวบรวมจากรายงานการศึกษา ภาคสถิติ (รศ. 2) ประจำปี พ.ศ. 2517 - 2518 ของกรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งในสังกัดดังกล่าวรายงานมา ส่วนของกรมการปกครองนั้นศึกษาจาก กอง
แผนงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

3. ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษ
ศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2518 ผู้ศึกษาได้ไปศึกษาและรวบรวมจากแผนกทะเบียนของ
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมา โดยบันทึกลงในแบบบันทึกด้วยตนเอง

4. ข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษ
ศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518 ผู้ศึกษาไปแจกแบบสอบถามและรวบรวมคืนด้วยตนเอง ทั้งที่วิทยาลัยครู
บ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมา

5. ข้อมูลเกี่ยวกับหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ผู้ศึกษาส่งแบบ
สอบถามไปยังหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ทางไปรษณีย์ และให้ส่งแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว
กลับคืนทางไปรษณีย์ อาจมีบางส่วนที่ผู้ศึกษาสามารถนำส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลตามที่ต้องการแล้วก็หาสิ่งต่อไปนี้

1. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ระหว่างปี
พ.ศ. 2514 - 2518 แยกตามสังกัด

2. จำนวนครูบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ระหว่าง
ปี พ.ศ. 2517 - 2518* แยกตาม สังกัด เพศ และวุฒิ

3. อัตราส่วนของจำนวนครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียน ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518 ปีค
เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยแยกเป็นรายปี

4. จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดหรือเกินแยกเป็นรายปี

* ปี พ.ศ. 2517 เป็นปีแรกที่ทางกระทรวงศึกษาธิการเริ่มจัดทำรายงานการศึกษา ภาค
สถิติ (รศ. 2) ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับครูบรรณารักษ์ที่ย้อนหลังกว่านี้จึงยังไม่มีหน่วยงานใดได้
สำรวจไว้

5. จำนวนนักเรียนที่คาดคะเนระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แยกตามระดับชั้น และหน่วยงานเจ้าสังกัดคือ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

6. อัตราการสูญเสียครูบรรณารักษ์เนื่องจาก ทาย ลาออก ครบเกษียณอายุ โอน เปลี่ยนหน้าที่ และลาศึกษาต่อ ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2518

7. คาดคะเนจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะต้องการเพิ่มขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 โดยแยกเป็นรายปี

8. อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519

9. อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่

10. คาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 จากแบบสอบถามที่หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทุกแห่งทั่วประเทศตอบมา จากอัตราการเรียนไม่สำเร็จ และอัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษา แล้วแยกเป็นรายปี

11. เปรียบเทียบจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะต้องการเพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ โดยแยกเป็นรายปี

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การคาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู ยึดเกณฑ์ในการอนุญาตให้เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ที่กรมการฝึกหัดครูได้กำหนดไว้¹

¹กระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ 0304/13484 เรื่องเกณฑ์ในการอนุญาตให้เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของกรมการฝึกหัดครู ลงวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2515.

พร้อมสรุปผลการพิจารณาประเด็นที่เป็นปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับการยกฐานะของวิทยาลัยครู และจากการให้สัมภาษณ์ของ สายหยุด จำปาทอง¹ รองอธิบดีกรมการฝึกหัดครู

2. อัตราส่วนของครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนนั้น บิดเบือนมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่า ทั้งระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาชั้น โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน ให้มีบรรณารักษ์เต็มเวลา 1 คน และเพิ่มบรรณารักษ์อีก 1 คน ต่อ จำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 500 คน²

3. การคิดจำนวนครูบรรณารักษ์เพิ่มในแต่ละปีใช้สูตร

$$\text{New School Librarian} = (B_1 - B_0) + \frac{PB_0}{100} \quad (3)$$

เมื่อ New School Librarian	=	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่เพิ่มขึ้น
B_1	=	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่จะต้องมีทั้งหมดในปีต่อไป
B_0	=	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่มีอยู่
P	=	อัตราการสูญเสียครูบรรณารักษ์ (ค่าขาดออก โอน เปลี่ยนหน้าที่ ศึกษาต่อ)

¹"สายหยุด จำปาทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สุ่ม เฉลยทรัพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่กรมการฝึกหัดครู เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2519."

²สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ ล.ก. หน้า 30, 36.

³ OECD, Methods and Statistical Needs for Educational Planning, p.2.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละคำนวณจากสูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่รวมทั้งหมด}} \times 100$$

2. ค่ารายเฉลี่ยของคะแนน คำนวณจากสูตร

$$M = \frac{\sum X}{N} \quad (1)$$

เมื่อ M = แทนค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = แทนจำนวนคะแนนในข้อมูลนั้น

¹Henry E. Garrett, Statistics in Psychology and Education, p. 27.

ผลของการศึกษาค้นคว้า

1. จำนวนนักเรียนและครูบรรณารักษ์

จากการสำรวจจำนวนนักเรียนและครูบรรณารักษ์ ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมการปกครอง ในปี พ.ศ. 2518 ปรากฏผลตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนและอัตราส่วนระหว่างนักเรียนกับครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2518

					อัตราส่วน ครูบรรณารักษ์ ต่อนักเรียน
สามัญศึกษา	132,223	652,463	784,686	438	1 : 1,79
อาชีวศึกษา	-	80,822	80,822	108	1 : 74
งานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	257,478	298,307	555,785	155	1 : 3,58
การปกครอง	947,197	-	947,197	-	-
	1,336,898	1,031,592	2,368,490	701	1 : 3,378

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2518 โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมการปกครอง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,368,490 คน และจำนวนครูบรรณารักษ์ 701 คน จำนวนครูบรรณารักษ์ดังกล่าวนี้ นับเฉพาะที่เป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานห้องสมุด และ/หรือสอนวิชาการในห้องสมุดเท่านั้น ไม่นับครูบรรณารักษ์ที่ไปช่วยราชการที่อื่น ครูบรรณารักษ์ที่กำลังลาศึกษาต่อ และครูบรรณารักษ์อัตราจ้าง

อัตราส่วนระหว่างครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนคิดโดยส่วนรวมทุกสังกัดเท่ากับ 1 : 3,378 คือมีครูบรรณารักษ์ 1 คน ต่อนักเรียน 3,378 คน ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในมาตรฐานดังกล่าว คณะกรรมการซึ่งกรมวิเทศสหการได้แต่งตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2508 ได้กำหนดอัตราครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 500¹ และเมื่อ พิจารณาเป็นรายสังกัด จะเห็นได้ว่าทุกสังกัดไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่วางไว้เลย โดยเฉพาะโรงเรียน ราษฎร์ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 3,585 ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมการปกครอง ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ สัมภาษณ์ ขวลิขิต สมานมิตร² หัวหน้าแผนกวิจัยและประเมินผล กองการศึกษาประชาบาล กรม การปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สำรวจจำนวนครูบรรณารักษ์เมื่อปี พ.ศ. 2517 ปรากฏ ว่าไม่มีครูบรรณารักษ์เลย

¹ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ อ.ค. หน้า 30, 36.

² "ขวลิขิต สมานมิตร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สุขุม เกลยทรัพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่กอง การศึกษาประชาบาล เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2519."

26

26

2.7

ตาราง 2 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสังกัดแต่ละรัฐ

สังกัด	มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์										ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์							รวม	ร้อยละ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ			เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ	เลขไลบรารี เลขชั้นหนังสือ

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าครูบรรณารักษ์ทั้งหมด 701 คนนั้น อยู่ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวน 438 คน คิดเป็นร้อยละ 62.48 ส่วนวุฒิของครูบรรณารักษะนั้น ทุกสังกัดมีครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์เพียง 169 คน จากครูบรรณารักษ์ 701 คน หรือร้อยละ 24.11 เท่านั้น และไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์เลยแต่ต้องปฏิบัติงานห้องสมุด และ/หรือสอนวิชาการใช้ห้องสมุดถึงร้อยละ 75.89 ซึ่งครูบรรณารักษ์เหล่านี้มีวุฒิต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ วุฒิของครูบรรณารักษ์ปรากฏว่ามีวุฒิประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงหรือเทียบเท่ามากที่สุด คือจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 29.96 รองลงมาก็คือวุฒิปริญญาตรีอื่น ๆ มีจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 29.81 ส่วนครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์นั้น จะมีวุฒิ ป.ม. อบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์มากที่สุด คือร้อยละ 10.98 รองลงมาก็คือวุฒิปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์ ร้อยละ 5.42

ถ้าพิจารณาแยกแต่ละสังกัดแล้วจะเห็นได้ว่า ทุกสังกัดมีครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มากกว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนราษฎร์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ถึง 130 คน จากจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ 155 คน คิดเป็นร้อยละ 83.87

ตาราง 3 จำนวนครูบรรณารักษ์ปี พ.ศ. 2518 แยกตามเพศและวุฒิ

เพศ	มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์										ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์					รวม	ร้อยละ
	ครูใหญ่	ครูบรรณารักษ์	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	ครูผู้ช่วย	รวม	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	รวม		
ชาย	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	10.98	155	88.57	175	24.96	
	9	10	1	1	1	1	1	1	1	1	22	71.67	377	71.67	526	75.04	
หญิง	10	11	2	38	28	77	3	2	2	2	169	100.00	701	100.00	701	100.00	
	1.43	1.57	0.29	5.42	3.99	10.98	0.43	0.43	0.43	0.43	24.11	0.71	29.96	9.27	6.14	75.89	
รวม	11	12	3	41	31	87	6	4	4	4	194	100.00	856	100.00	856	100.00	
ร้อยละ	1.43	1.57	0.29	5.42	3.99	10.98	0.43	0.43	0.43	0.43	24.11	0.71	29.96	9.27	6.14	75.89	

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าครูบรรณารักษ์ทั้งหมด 701 คน เป็นเพศชาย 175 คน เพศหญิง 526 คน เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้วมีครูบรรณารักษ์ชายร้อยละ 24.96 และครูบรรณารักษ์หญิงร้อยละ 75.04 เมื่อเปรียบเทียบกับวุฒิของครูบรรณารักษ์ชายและหญิงแล้วปรากฏว่า ครูบรรณารักษ์หญิงจะมีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์มากกว่าครูบรรณารักษ์ชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 28.33 ต่อ 11.43

3. จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาด

จากจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในปี พ.ศ. 2518 ทั้งหมด 2,368,490 คน แยกตามสังกัดต่าง ๆ คือ กรมสามัญศึกษา 784,686 คน กรมอาชีวศึกษา 80,822 คน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 555,785 คน และกรมการปกครอง 947,197 คน (ดูตาราง 14 หน้า 69) ถ้าคิดค่ามาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแล้ว จะต้องมีความต้องการทั้งหมด 4,739 คน แต่มีครูบรรณารักษ์อยู่จริง 701 คน ดังนั้น จึงขาดครูบรรณารักษ์อยู่อีก 4,038 คน และจะแยกจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดตามสังกัดได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสังกัด

สังกัด	จำนวน ครูบรรณารักษ์ที่มีอยู่	จำนวน ครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมี	จำนวน ครูบรรณารักษ์ที่ขาด
กรมสามัญศึกษา	438	1,570	1,132
กรมอาชีวศึกษา	108	162	54
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	155	1,112	957
กรมการปกครอง	-	1,895	1,895
รวม	701	4,739	4,038

จากตาราง 4 จะเห็นว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาทุกสังกัด ยังขาดแคลนครูบรรณารักษ์อย่างมาก ซึ่งรวมทุกสังกัดแล้วขาดครูบรรณารักษ์ถึง 4,038 คน เมื่อพิจารณาแต่ละสังกัดปรากฏว่า กรมการปกครองขาดแคลนครูบรรณารักษ์เป็นอันดับ 1 กรมสามัญ-ศึกษารองลงมา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตามลำดับ ส่วนกรมอาชีวศึกษาขาดครูบรรณารักษ์เพียง 54 คนเท่านั้น

4. จำนวนนักเรียนระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

จากการคาดคะเนของ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา แผนกสถิติ ฝ่ายแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกองการศึกษาประชาบาล กรมการปกครอง ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาแยกตามระดับชั้นได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนที่คาดว่าจะเนระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แยกตามระดับชั้น

ปี พ.ศ.	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย				จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษา							รวม
	ป.5	ป.6	ป.7	รวม	มศ.1	มศ.2	มศ.3	มศ.4	มศ.5	มศ.6	รวม	
2519	601,732	506,277	418,328	1,526,337	395,891	326,615	271,167	122,132	83,882	21,280	1,220,967	2,747,304
2520	710,047	571,140	484,075	1,765,862	465,880	385,181	309,780	136,473	98,356	28,755	1,424,425	3,190,287
2521	847,877	654,836	—	1,502,713	659,599	525,366	443,118	220,769	191,311	103,115	2,123,278	3,625,991
2522	909,348	768,188	—	1,677,536	712,619	641,149	499,344	259,621	197,074	137,566	2,447,373	4,124,909
2523	977,300	839,851	—	1,817,151	775,385	692,642	608,581	345,084	282,816	156,003	2,810,511	4,627,662
2524	1,053,956	906,756	—	1,960,752	876,722	753,590	657,307	419,113	318,155	185,149	3,210,036	5,170,788

จากตาราง 5 จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2521 นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จะหมดไป ทั้งนี้เพราะตามแผนการศึกษาาระยะที่ 4 (2520 - 2524) จะเปลี่ยนระบบการเรียนจาก 7 - 3 - 2 เป็นระบบ 6 - 3 - 3 ส่วนจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาที่แยกตามสังกัดได้แสดงไว้ในภาคผนวก ตาราง 15 หน้า 69

5. การคาดคะเนจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่ม

5.1 อัตราการสูญเสีย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรายงานการศึกษา ภาคสถิติ (รศ. 2) ประจำปี พ.ศ. 2517 ปรากฏว่าการสูญเสียครูบรรณารักษ์เนื่องจาก ตาย ลาออก ครบเกษียณอายุ โอน เปลี่ยนหน้าที่ และลาศึกษาต่อ ของกรมสามัญศึกษา เท่ากับร้อยละ 38.92 ต่อปี กรมอาชีวศึกษา ร้อยละ 18.60 ต่อปี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ร้อยละ 11.94 ต่อปี ส่วนกรมการปกครอง ผู้ศึกษาค้นคว้าใช้อัตราการสูญเสียครูบรรณารักษ์เท่ากับ โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายของกรมสามัญศึกษา คือ ร้อยละ 43.24 ต่อปี การสูญเสียครูบรรณารักษ์ดังกล่าวได้แสดงไว้ในภาคผนวก ตาราง 20 หน้า 73 อัตราการสูญเสียนี้ไม่สามารถจะศึกษาย้อนหลังไปได้อีก เพราะทุกสังกัดเริ่มทำรายงานการศึกษา ภาคสถิติ (รศ. 2) ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2517

5.2 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีและจำนวนที่ต้องการเพิ่ม จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีและจำนวนที่ต้องการเพิ่มในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 มีจำนวนดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีและจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่ม
ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แยกตามสังกัด

ปี พ.ศ.	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมี					จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่ม				
	กรม สามัญ ศึกษา	กรม อาชีว ศึกษา	สำนัก การ เอกชน	กรม การ ปกครอง	รวม	กรม สามัญ ศึกษา	กรม อาชีว ศึกษา	สำนัก การ เอกชน	กรม การ ปกครอง	รวม
2519	1,805	197	1,197	2,298	5,497	1,537	109	1,095	2,298	5,039
2520	2,101	227	1,232	2,822	6,382	845	50	166	1,517	2,578
2521	3,223	250	1,254	2,526	7,253	1,501	32	42	360	1,935
2522	3,753	272	1,360	2,866	8,251	1,115	28	111	496	1,750
2523	4,369	296	1,452	3,141	9,258	951	29	105	489	1,574
2524	5,039	318	1,566	3,421	10,344	1,141	28	127	492	1,788

จากตาราง 6 จะเห็นว่าถ้าคิดตามมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีในปี พ.ศ. 2524 จะเป็น 2 เท่าของจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะมีในปัจจุบัน และเพิ่มเฉลี่ยปีละประมาณ 1,000 คน ส่วนในด้านครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มนั้น จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2519 ทุกสังกัดต้องการครูบรรณารักษ์มากเพราะยังขาดแคลนอยู่ นับถึงแค่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นไป จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มก็จะคิดจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น และจำนวนครูบรรณารักษ์ที่สูญเสียไป เป็นที่น่าสังเกตว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่กรมการปกครองต้องการจะลดลง ทั้งนี้เพราะเปลี่ยนระบบการเรียนจาก 7-3-2 เป็น ระบบ 6-3-3

6. อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษา

จากการที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาจากหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ และแผนกทะเบียนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา ปรากฏว่ามีอัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519

จากตาราง 7 นักศึกษาที่เข้าเรียนในวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาครั้งแรกในปี พ.ศ. 2515 จำนวน 36 คน เป็นภาคปกติทั้งหมด และเรียนสำเร็จในปี พ.ศ. 2517 ทุกคน ส่วนในปี พ.ศ. 2516 มีนักศึกษาภาคปกติ 55 คน และภาคนอกเวลา 160 คน ภาคปกติสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2518 จำนวน 39 คน และภาคนอกเวลาสำเร็จเพียง 66 คนเท่านั้น รวมแล้วมีผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษาถึง 110 คน จาก 215 คน คิดเป็นร้อยละ 51.16 ในปี พ.ศ. 2517 มีนักศึกษาภาคปกติ 20 คน และภาคนอกเวลา 226 คน ภาคปกติสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2519 จำนวน 16 คน และภาคนอกเวลาสำเร็จ 150 คน รวมแล้วมีผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษา 80 คน คิดเป็นร้อยละ 32.73 เมื่อคิดรวมทั้ง 3 ปีแล้วเฉพาะวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยามีอัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 38.23

ส่วนวิทยาลัยครูนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2516 มีนักศึกษาจำนวน 47 คน เป็นนักศึกษาภาคปกติ 2 คน ภาคนอกเวลา 45 คน ภาคปกติสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2518 ทั้ง 2 คน ส่วนภาคนอกเวลาสำเร็จการศึกษา 38 คน มีผู้ไม่สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 14.89 และในปี พ.ศ. 2517 มีนักศึกษาภาคปกติ 8 คน ภาคนอกเวลา 93 คน ภาคปกติสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2519 ทั้ง 8 คน ส่วนภาคนอกเวลาสำเร็จการศึกษา 82 คน มีผู้ไม่สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 10.89 เมื่อรวมทั้ง 2 ปีแล้วเฉพาะวิทยาลัยครูนครราชสีมา จะมีอัตราที่นักศึกษาไม่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.16

สำหรับอัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 32.25

7. อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ทั้งของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมาแล้ว ปรากฏอัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษา ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518

วิทยาลัยครู	จำนวนนักศึกษา ที่เข้าเรียน	จำนวนนักศึกษา ที่ยังไม่ได้ ประกอบอาชีพ	จำนวนนักศึกษา ประกอบอาชีพแล้ว	อัตรา การประกอบ อาชีพแล้ว
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	160	89	71	44.37
วิทยาลัยครูนครราชสีมา	88	74	14	16.82
รวม	248	163	85	34.27

จากตาราง 8 จะเห็นว่านักศึกษาที่เรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ถึงร้อยละ 34.27 ประกอบอาชีพแล้ว สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจะมีอัตราการประกอบอาชีพสูงกว่านักศึกษาวิทยาลัยครูนครราชสีมาในอัตรา 44.37 : 16.82

8. คาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู

จากแบบสอบถามที่หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศที่เปิดทำการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยยึดเกณฑ์ในการอนุญาตให้เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ที่กรมการฝึกหัดครูกำหนดไว้ พร้อมกับสรุปผลการพิจารณาประเด็นที่เป็นปัญหารบกวนเกี่ยวกับการยกฐานะของวิทยาลัยครู และจากการให้สัมภาษณ์ของสายหยุด จำปาทอง รองอธิบดีกรมการฝึกหัดครู (แสดงไว้ในภาคผนวก หน้า 67) รวมทั้งอัตราการเรียนไม่สำเร็จ อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษา และข้อมูลจากหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมา ได้คาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 ผลการคาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู
ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

ปี พ.ศ.	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่คาดว่าจะกรมการฝึกหัดครูจะผลิตได้
2519	180
2520	119
2521	482
2522	899
2523	1,250
2524	1,649

จากตาราง 9 จะเห็นได้ว่าการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์นั้น ในปี พ.ศ. 2519 - 2520 จะผลิตได้เพียง 180 และ 119 คน เพราะผู้ที่สำเร็จในปีดังกล่าวจะต้องเข้าเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และ 2518 ซึ่งเปิดสอนที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมาเท่านั้น ต่อจากนั้นจะเริ่ม

ผลิตได้มากขึ้น โดยเพิ่มปีละประมาณ 400 คน ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยครูทั้ง 30 แห่งเริ่มที่จะมีกำลังอาจารย์ อาคารสถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ ครบถ้วน

9. เปรียบเทียบความต้องการครูบรรณารักษ์จากการคาดคะเนที่ควรจะต้องการเพิ่ม กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์

ตาราง 10 การเปรียบเทียบจำนวนครูบรรณารักษ์ตามการคาดคะเนที่ควรจะต้องการเพิ่ม กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

ปี พ.ศ.	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่ม	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ผลิตได้	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาด
2519	5,039	180	4,859
2520	2,578	119	2,459
2521	1,935	482	1,453
2522	1,750	899	851
2523	1,574	1,250	324
2524	1,788	1,649	139

จากตาราง 10 จะเห็นว่าการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 - 2524 เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการครูบรรณารักษ์จากการคาดคะเนที่ควรจะต้องการเพิ่มแล้ว ปรากฏว่ามีปริมาณยังไม่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งในปี พ.ศ. 2519 จะขาดครูบรรณารักษ์ถึง 4,859 คน แต่ปี พ.ศ. 2524 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ขาดจะลดลง โดยขาดเพียง 139 คนเท่านั้น

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาปริมาณครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งกรมการฝึกหัดครูผลิตขึ้น ที่โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาท้องถิ่น

2. เพื่อคาดคะเนความต้องการครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาในประเทศไทย กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้านี้ทำการศึกษากับจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2524 จำนวนครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับกิ่งก่่าว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 - 2518 จำนวนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2518 และหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศที่กำลังเปิดสอนอยู่ในปีการศึกษา 2519 จำนวน 30 แห่ง

วิธีดำเนินการ

การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2524 ผู้ศึกษาค้นคว้าไปรวบรวมจากแหล่งต้นสังกัดด้วยตนเอง จำนวนครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับกิ่งก่่าว ในปี พ.ศ. 2517 - 2518 รวบรวมจากรายงานการศึกษา ภาคสถิติ (รศ. 2) ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 - 2518 ผู้ศึกษาค้นคว้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและแจกแบบสอบถามที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมาด้วยตนเอง สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั้ง 30 แห่ง ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ทางไปรษณีย์ และให้ส่งแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วกลับคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนทั้ง 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาวิเคราะห์หาสิ่งต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของจำนวนนักเรียนและครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาในประเทศไทย
 2. อัตราการสูญเสียครูบรรณารักษ์เนื่องจาก ตาย ลาออก ครบเกษียณอายุ โอน เปลี่ยนหน้าที่ และลาศึกษาต่อ ในปี พ.ศ. 2517 - 2518
 3. คาคะเนจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะต้องการเพิ่มขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524
 4. อัตราการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2515 - 2519
 5. อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518
 6. คาคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524
 7. เปรียบเทียบจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ควรจะต้องการเพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู
- ค่าทางสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และ ร้อยละ

สรุปผลของการศึกษาค้นคว้า

1. สภาพปัจจุบัน โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาของประเทศไทย มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,368,490 คน และจำนวนครูบรรณารักษ์ 701 คน อัตราส่วนเฉลี่ยครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 3,378

ในด้านวุฒิของครูบรรณารักษ์นั้นปรากฏว่า มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์เพียง 169 คน และไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์เลยถึง 532 คน ถ้าเรียงลำดับจำนวนครูบรรณารักษ์ตามวุฒิจะได้ดังนี้

ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง หรือเทียบเท่า	ร้อยละ 29.96
ปริญญาตรี	ร้อยละ 29.81
ป.ม. อบรมวิชาชุดบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 10.98
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา หรือเทียบเท่า	ร้อยละ 9.27
ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา	ร้อยละ 6.14
ปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 5.42
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 3.99
ปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 1.57
ปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 1.43
ปริญญาโท	ร้อยละ 0.71
ประกาศนียบัตรครูบรรณารักษ์	ร้อยละ 0.43
ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ 0.29

ถ้าคิดตามเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนแล้วจะปรากฏว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมีมัธยมศึกษาของประเทศไทยยังขาดครูบรรณารักษ์ถึง 4,038 คน

2. จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 จากการคาดคะเนจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมีมัธยมศึกษาของประเทศไทย ต้องการครูบรรณารักษ์เพิ่มระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 ดังนี้

ตาราง 11 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการเพิ่มในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ.2519-2524

ปี พ.ศ.	กรมสามัญศึกษา	กรมอาชีวศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรมการปกครอง	รวม
2519	1,537	109	1,095	2,298	5,039
2520	845	50	166	1,517	2,578
2521	1,501	32	42	360	1,935
2522	1,115	28	115	496	1,750
2523	951	29	105	489	1,574
2524	1,141	28	127	492	1,788

3. ความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครราชสีมา มีอัตราการเรียนไม่สำเร็จคิดเป็นร้อยละ 32.25 อัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 34.27 และอัตราการประกอบอาชีพแล้วของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 30.00 (แสดงไว้ในภาคผนวก ตาราง 19 หน้า 74) เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ก็สามารถคาดคะเนความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษะระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แต่ละปี ดังนี้

ปี พ.ศ. 2519	คาดว่ากรมการฝึกหัดครูจะผลิตได้	180 คน
" 2520	"	119 "
" 2521	"	482 "
" 2522	"	899 "
" 2523	"	1,250 "
" 2524	"	1,649 "

4. เปรียบเทียบความต้องการครูบรรณารักษ์จากการคาดคะเนที่ควรจะต้องการเพิ่ม
กับความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ.2519-2524
 เมื่อเปรียบเทียบความต้องการครูบรรณารักษ์ระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา กับ
 ความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรร
 ณารักษศาสตร์ ปรากฏผลเป็นรายปีดังนี้

ปี พ.ศ. 2519	ต้องการครูบรรณารักษ์	5,039 คน	ผลิตได้	180 คน	ยังขาดอีก	4,859 คน
" 2520	"	"	2,578 "	" 119 "	"	2,459 "
" 2521	"	"	1,935 "	" 482 "	"	1,453 "
" 2522	"	"	1,750 "	" 899 "	"	851 "
" 2523	"	"	1,574 "	" 1,250 "	"	324 "
" 2524	"	"	1,788 "	" 1,649 "	"	139 "

อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

1. จากผลการสำรวจจำนวนครูบรรณารักษ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อัตราครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียน
 เท่ากับ 1 : 3,378 นั้น แสดงว่าจำนวนครูบรรณารักษ์ที่มีอยู่ขาดแคลนอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบ
 กับเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ที่กำหนดอัตราครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียน 1 : 500 และครู
 บรรณารักษ์ตามมาตรฐานดังกล่าวนี้เป็นครูบรรณารักษ์เต็มเวลาอีกด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายสังกัด
 จะเห็นได้ว่าทุกสังกัดไม่ได้มาตรฐาน กล่าวคือ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีอัตราส่วนจำนวน
 ครูบรรณารักษ์ต่อนักเรียน 1 : 1,791 กรมอาชีวศึกษา 1 : 748 สำนักงานคณะกรรมการการ
 ศึกษาเอกชน 1 : 3,585 ส่วนกรมการปกครองนั้นทางแผนกวิจัยและประเมินผล กองการศึกษา
 ประชาบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สำรวจจำนวนครูบรรณารักษ์เมื่อปี พ.ศ.
 2517 ปรากฏว่าไม่มีครูบรรณารักษ์เลย

จากผลการสำรวจดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การกำหนดอัตราครูบรรณารักษ์ ซึ่งระบุไว้ใน มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน ที่กรมวิเทศสหการ ได้ตั้งคณะกรรมการจัดทำขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 และถือว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุดแล้ว ทุกสังกัดก็ยังไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้ จึงเป็นเรื่องที่น่า พิจารณาย่างยิ่งว่า ระยะเวลา 10 ปีเศษที่แล้มา การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถม ศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือ แทบทุกสังกัดไม่ได้ตั้งอัตราครูบรรณารักษ์ในแต่ละปีไว้เลย ทั้งนี้เพราะยังเห็นว่าครูประจำวิชาอื่นๆ ที่มีความจำเป็นกว่าครูบรรณารักษ์ก็ยังคงขาดอยู่ และคิดว่าครูคนใดก็สามารถเป็นครูบรรณารักษ์ได้ ถึงแม้จะไม่ได้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์มาก็ตาม ดังนั้น ผู้บริหารของแต่ละสังกัดน่าจะได้ พิจารณาขอตั้งอัตราครูบรรณารักษ์เพื่อบรรจุให้โรงเรียนในสังกัดของตน และควรจะคำนึงถึงครู บรรณารักษ์เต็มเวลาด้วย เพราะปัจจุบันครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องสอนวิชาอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการ ทำงานห้องสมุด

2. ในด้านวุฒิของครูบรรณารักษ์ จากการสำรวจปรากฏว่าครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทาง บรรณารักษศาสตร์มีเพียง ร้อยละ 24.11 เท่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบ เทียบกับเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนที่กำหนดในค่านวุฒิไว้ เพื่อให้งานห้องสมุดโรงเรียน ได้ดำเนินไปตรงตามจุดหมายที่วางไว้ จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงบุคคลากรที่มีความรู้ทาง บรรณารักษศาสตร์ เพราะความรู้ดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะพิจารณาถึงวุฒิของผู้ที่จะทำงานในหน้าที่ครู บรรณารักษ์ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ก็ควรที่จะเปิดการอบรมครูบรรณารักษ์ที่ยังไม่มี ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ในโรงเรียนระดับนี้ ให้กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้เพราะปัจจุบัน นอกจากครูบรรณารักษ์จะต้องปฏิบัติงานในห้องสมุดแล้ว ยังจะต้องสอนวิชาการใช้ห้องสมุดอีกด้วย

3. อัตราการสูญเสียครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษานั้นมีอัตราสูงมาก กล่าวคือ กรมสามัญศึกษา ร้อยละ 38.97 กรมอาชีวศึกษา ร้อยละ 18.60 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ร้อยละ 11.94 และกรมการปกครอง ร้อยละ

อาชีพของตน จึงไม่ค่อยมีเวลามาเรียนอย่างเต็มที่¹ และมีปัญหาเกี่ยวกับวิชาโท คือเลือกเรียนวิชาโทที่ไม่ตรงกับความถนัดของตนเอง รวมทั้งปัญหาในการจัดวิชาโทลงในตารางเรียนของตนไม่ได้ในบางภาคเรียน²

ดังนั้น วิทยาลัยครูที่เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ควรที่จะได้คำนึงถึงการรับนักศึกษาภาคนอกเวลาเข้าเรียน โดยเฉพาะในเรื่องการอุทิศเวลาเพื่อการเรียน และควรจะมีการแนะแนวเกี่ยวกับการเลือกวิชาโท การจัดตารางเรียนในแต่ละภาคเรียนให้นักศึกษาเข้าใจ รวมทั้งประสานงานกับแผนกทะเบียนของวิทยาลัย เพื่อลดอัตราการเรียนไม่สำเร็จลง

6. จำนวนนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ที่ประกอบอาชีพแล้ว คิดเป็นร้อยละ 34.27 นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ครูบรรณารักษ์ นักศึกษาเหล่านี้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็มักจะกลับไปประกอบอาชีพเดิม ไม่ได้ไปเป็นครูบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นการสูญเสียทางการศึกษาที่สำคัญมาก ดังนั้น การรับนักศึกษาเข้าเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ควรที่จะได้เข้มงวดในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

7. ความสามารถในการผลิตครูบรรณารักษ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ของกรมการฝึกหัดครู เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการครูบรรณารักษ์ที่ควรจะต้องการเพิ่ม ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524 แล้ว จะเห็นว่ายังมีปริมาณไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2519 - 2520 ผลิตได้เพียง 180 คน และ 119 คน เพราะในปี พ.ศ. 2517 และ พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นปีที่นักศึกษาคาดว่าจะสำเร็จเริ่มเข้าเรียนนั้น มีวิทยาลัยครูที่เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เพียง 2 แห่ง

¹"สุรศักดิ์ สังฆมานนท์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สุชุม เฉลยทรัพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่หอสมุดวิทยาลัยครูนครราชสีมา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519."

²"ศรัชัย เอี่ยมละออ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สุชุม เฉลยทรัพย์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่ห้องสมุดวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519."

คือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา แต่ในปี พ.ศ. 2521 เริ่มจะผลิตได้มากขึ้น คือผลิตได้จำนวน 482 คน และจะเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 400 คน เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 วิทยาลัยครูต่าง ๆ เริ่มจะพร้อมทั้งในด้านกำลังอาจารย์ อาคารสถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ จึงเปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

ดังนั้น ทางกรมการฝึกหัดครูควรที่จะได้มีการวางแผนเกี่ยวกับการผลิตครูบรรณารักษ์ในแต่ละปีไว้ และควรจะมีการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะเกี่ยวกับปริมาณการรับนักศึกษาเข้าเรียน ทั้งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นไปการเพิ่มจำนวนครูบรรณารักษ์ที่ผลิตได้ปีละประมาณ 400 คน อาจจะทำให้เกิดปัญหาครูบรรณารักษ์ว่างงานได้

ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้า

1. ควรที่จะได้มีการศึกษา เพื่อคาดคะเนความต้องการอาจารย์บรรณารักษ์วุฒิอื่น ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย
2. ควรที่จะได้มีการศึกษา เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ทั้งที่สำเร็จจากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา
3. ควรที่จะได้มีการศึกษา สาเหตุการเรียนไม่สำเร็จของนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ทั้งที่เรียนจากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูนครราชสีมา

-
บรรณานุกรม

- การศึกษาแห่งชาติ, สภา เอกสารสรุปรายละเอียดเพื่อขอให้สภาการศึกษาแห่งชาติพิจารณา
อนุมัติการจัดตั้งภาควิชาในมหาวิทยาลัย หน่วยหลักสูตร กองวิชาการ 2511, 2
หน้า (อัดสำเนา).
- กุหลาบ บัณฑิตยาศาสตรบัณฑิต การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนถึงชั้น มศ. 5 ใน
จังหวัดพระนคร-ธนบุรี ปีการศึกษา 2513 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 133 หน้า.
- ไข่มุกข์ มลิณหะเลข การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับฝึกหัดครู วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508, 223 หน้า.
- ทวี มุขกระโงษา และ ชลัช ลีระวนิช บรรณารักษศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ประเสริฐ
อักษร 2509, 312 หน้า.
- บุญเรือน จันทกรศรีคำ การศึกษานโยบาย ความคิดเห็น และความต้องการของครู และนักเรียน
ที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนคร-
ินทร์วิโรฒ ประสานมิตร 2518, 81 หน้า.
- ประภาวดี พจนา บทบาทของบรรณารักษ์ชาวต่างประเทศต่อพัฒนาการด้านห้องสมุดและบรร-
ณารักษ์ในประเทศไทย วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษ-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 407 หน้า.
- ประสานสุข สุวรรณประทีป การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการศึกษาวิชาบรรณารักษ-
ศาสตร์ในวิทยาลัยครู ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหา-
บัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 269 หน้า.
- ปราณี วิชฎาส แนวโน้มการเลือกวิชาเอกวิชาโทของนักเรียนครู วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหา-
บัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 124 หน้า.
- มหาคไทย, กระทรวง คำสั่งที่ มท 0327/29478 ลงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2514.
- รัถพร ชังชาดา การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกองโรงเรียนรัฐบาล
กรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2513, 230 หน้า.

สมูล รัตตากร "การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ การอบรมครูบรรณารักษ์ และการปรับปรุง
หลักสูตรครูบรรณารักษ์" วารสารห้องสมุด 3:264-277 พฤษภาคม - มิถุนายน
2515.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ วก 91/2510 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรครู-
บรรณารักษ์.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ วก 10/2518 เรื่องให้ใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอน
ปลายพุทธศักราช 2518 ลงวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2518.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 0903/105240 ลงวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2514.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 030814/130 เรื่องขอเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
เป็นวิชาเอก ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2518.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 030313/1462 เรื่องขอเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
เป็นวิชาเอก ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ลงวันที่ 9 กันยายน
พ.ศ. 2515.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 0304/4003 เรื่องขอให้กรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับความ
ต้องการครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ลงวันที่
29 เมษายน พ.ศ. 2514.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 0304/13792 เรื่องอนุมัติให้กรมการฝึกหัดครูจัดการสอน
วิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง
ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514.

ศึกษาธิการ, กระทรวง คำสั่งที่ ศษ 0304/13484 เรื่องเกณฑ์ในการอนุญาตให้เปิดสอนวิชา
เอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของกรมการฝึกหัด
ครู ลงวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2515.

ศึกษาธิการ, กระทรวง บันทึกข้อความ ลงวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2514.

สมัชช้อย บุษิธรรม "ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศไทยตั้งแต่" วารสารสามัญศึกษา 11(11) :
32 - 35 พฤศจิกายน 2517.

สมบูรณ์ คิงฆมานันท์ การศึกษาสภาพห้องสมุดโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาในส่วนกลางที่
อยู่ในเครือคริสตศาสนา ปีการศึกษา 2513, ปรวิญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 132 หน้า.

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ มาตรฐานของห้องสมุดในประเทศไทย แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2511, 49 หน้า.

สุธารัตน์ ภูหมากค์ สภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยม
สามัญ ในจังหวัดภาคใต้ ปีการศึกษา 2513 ปรวิญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2514, 78 หน้า.

"ห้องสมุดกับการพัฒนาประเทศ" วารสารห้องสมุด 2 : 141 - 149, 2507.

อุณคดี รัตนจารย์ ความต้องการครูและความสามารถในการผลิตครูระดับมัธยมศึกษาของ
ประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปรวิญญามหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย 2511, 79 หน้า.

Aldrich, Ella V, Using Books and Libraries, Prentice-Hall, Englewood
Cliffs, New Jersey, 1960, 118 pp.

Amporn Viravathana, The Development of Comprehensive School Library
Service in Thailand, 14 p. typed.

Anwer, Mumtaz A. "Secondary School Libraries in Pakistan," International
Library Review 3 : 349 - 352 June, 1971.

Banchong Chantrosa, Proposed Standards for Education for Librarianship
in Thailand, Doctor's Thesis, George Peagody College for Teachers
Nahville, Tennessee, 1974, 309 pp.

Evans, Keith, 'An Investigation into the Provision, Organization and
Use of Libraries in Secondary Schools with Special Reference
Wales : Account of an M.A.(Education) Thesis,' Research
Librarianship 3 : 39 - 42 June, 1971.

- Garrett, Henry, E., Statistics in Psychology and Education, Longman, Green & Co., N.I., 1966, 491 pp.
- Gelfand, Morris G., The National Library and Library Development and Training of Thailand, UNESCO, Bangkok, 1962, 65 pp.
- Harper, William Rainey, The Trend in Higher Education, The University of Chicago Press, Chicago, 1950, 134 pp.
- Koser, David, Stone, C. Walter, and Byrd, Cecil K., Library Development in Eight Asian Countries, The Scarecrow Press, Inc., Metuchen, New Jersey, 1969, 243 pp.
- Mejenkin, Virginia, "Library Service to Secondary School Students," The Bulletin of the National Association of Secondary School Principals 50(307) : 12 - 14, January, 1966.
- Murcus, Russell, "Laos and Library Development," College & Research Libraries 28(6) : 392 - 402, November, 1967.
- OECD, Methods and Statistical Needs for Educational Planning, OECD, Paris, 1967, 363 pp.
- Peciarová, J. "Nenariekat' - profesionalizovat'," Library & Information Science Abstracts 2 : 77, MAR.-APR., 1975.
- Seager, Daniel, A., "To Maintain Quality," Journal of Education for Librarianship 4(1) : 37, Summer, 1963.
- Spain, Frances Lander, "Some Note on Library in Thailand," Library Quarterly 22 : 252 - 262, July, 1952.
- United Nations, A Handbook of Public Administration, Department of Economic & Social Affairs, New York, 1961, 126 pp.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนครูบรรณารักษ์และการสูญเสียครูบรรณารักษ์

ปี พ.ศ.

แบบบันทึกเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง

วิทยาลัยครู :

ปี พ.ศ.	จำนวนนักศึกษา ที่เข้าเรียน	จำนวนนักศึกษา ที่สำเร็จการศึกษา	จำนวนนักศึกษา ที่ไม่สำเร็จ การศึกษา	อัตรานักศึกษา ที่ไม่สำเร็จ การศึกษา
2515				
2516				
2517				
2518				
2519				
รวม				

ของวิทยาลัยครู สังเกตกรรมการฝึกหัดครู

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ และ/หรือเติมข้อความในส่วนที่เว้นไว้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ.....ปี

3. การศึกษาก่อนเข้าเรียนระดับ ป.กศ.สูงนั้น ท่านจบการศึกษาระดับใด และจากที่ใด

☐ จบ ป.กศ. จากวิทยาลัยครู.....

☐ จบ ป.ป. จากวิทยาลัยครู.....

☐ สอบได้ พ.กศ.

☐ จบ มศ. 5 จากโรงเรียน.....

☐ จบ มศ. 6 จากโรงเรียน.....

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. การศึกษาในปัจจุบัน

4.1 ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู.....ชั้นปีที่.....

4.2 ภาค ☐ ภาคปกติ ☐ ภาคนอกเวลา

4.3 วิชาโท (1)..... (2).....

4.4 เข้าเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ โดยวิธีใด

☐ สอบคัดเลือก ☐ คัดเลือก

☐ สัมภาษณ์ ☐ เลือกได้โดยเสรี

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4.5 สาเหตุที่เลือกเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ เพราะอะไร (โปรดระบุ)

.....
.....
.....

5. ท่านมีอาชีพแล้วหรือยังไม่มี

☐ มี☐ ไม่มีถ้ามี

5.1 อาชีพอะไร

☐ รับราชการในตำแหน่งครู☐ ครูโรงเรียนราษฎร์☐ ทหาร☐ ตำรวจ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5.2 ถ้าเป็นครู ปัจจุบันท่านมีหน้าที่อะไร

☐ ครูประจำชั้น☐ ครูประจำวิชา☐ ครูบรรณารักษ์☐ ครูแนะแนว☐ ครูธุรการ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

6. เมื่อจบ ป.กศ.สูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์แล้ว ท่านจะปฏิบัติหน้าที่ในข้อใด

☐ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดเพียงอย่างเดียว☐ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดและสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย☐ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานห้องสมุดและสอนทุกวิชา☐ สอนวิชาต่าง ๆ แต่ไม่ปฏิบัติงานห้องสมุด☐ สอนเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์เพียงอย่างเดียว☐ ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ในสาขาวิชา.....☐ ปฏิบัติหน้าที่เดิมก่อนที่จะมาศึกษาต่อ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

9 มกราคม 2519

เรื่อง ขอความกรุณาช่วยในการตอบและส่งคืนแบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้า

เรียน หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครู.....

ข้าพเจ้ากำลังทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การคาดคะเนความต้องการครุภัณฑ์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมีธยมศึกษา กับความสามารถในการผลิตครุภัณฑ์ของกรมการฝึกหัดครู ระหว่างปี พ.ศ. 2519-2524" เนื่องจากทางกรมการฝึกหัดครูยังไม่มีแผนการผลิตครุภัณฑ์ระดับนี้ที่แน่นอนล่วงหน้าไว้ ฉะนั้น แบบสอบถามนี้จึงเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคาดคะเนครุภัณฑ์ที่กรมการฝึกหัดครูจะผลิตได้ โดยเฉพาะแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับสภาพในอนาคต ซึ่งท่านเป็นผู้ที่วางนโยบายของหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง ย่อมที่จะคาดคะเนได้ดีที่สุด ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของกรมการฝึกหัดครูมากที่สุด

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความกรุณาได้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงที่สุด และจะส่งวนคำตอบของท่านไว้เป็นความลับอย่างเคร่งครัด ขอให้ท่านได้โปรดส่งแบบสอบถามที่ท่านตอบแล้วนี้คืนไปยังข้าพเจ้าโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ภายในวันที่ 31 มกราคม 2519 นี้ด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง)

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายสุชุม เถลยทรัพย์)

นิสิตปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์

แบบสอบถามหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครู

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ และ/หรือ เติมข้อความในส่วนที่เว้นไว้ให้ตรงกับความเป็นจริง

หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครู.....

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบัน

1. หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์มีการสอนระดับ ป.กศ.สูง หรือไม่

☐ มี ☐ ไม่มี

ถ้ามี สอนเป็นวิชาอะไร

☐ วิชาเอก ☐ วิชาโท ☐ ทั้งวิชาเอกและวิชาโท

ถ้าไม่มี เพราะเหตุใดจึงไม่เปิดสอน

☐ ยังมีจำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอ

☐ ยังมีจำนวนเจ้าหน้าที่ช่วยฝึกภาคปฏิบัติไม่เพียงพอ

☐ อาคารสถานที่ยังไม่เพียงพอและเหมาะสม

☐ จำนวนอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานของนักศึกษายังไม่เพียงพอ

☐ ค่าเล่าเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ยังมีน้อย

☐ การบริหารงานของหมวดวิชายังอยู่ในสภาพไม่พร้อม

☐ ยังไม่ได้มีการสำรวจความต้องการครูสาขานี้ในจังหวัดต่าง ๆ ที่วิทยาลัยครู
แห่งนี้ต้องผลิตครูให้

☐ นักศึกษาไม่ให้ความสนใจ

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. การปฏิบัติงานของหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์กับงานห้องสมุดอยู่ในสภาพใด

☐ แยกการปฏิบัติงานออกจากกันอย่างเด็ดขาด

☐ ยังปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ แต่มีโครงการที่จะแยกการปฏิบัติงานออกจากกัน

☐ ยังปฏิบัติงานร่วมกัน และยังไม่มีโครงการที่จะแยกการปฏิบัติงานออกจากกัน

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ผู้กำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ คือใคร

- ☐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยครู
- ☐ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
- ☐ หัวหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์
- ☐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยครู หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏ
- ☐ หัวหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์
- ☐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยครู หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ และอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. บุคคลากร

4.1 หัวหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ กับหัวหน้าฝ่ายห้องสมุดอยู่ในสภาพใด

- ☐ เป็นบุคคลคนละคน
- ☐ เป็นบุคคลคนเดียวกัน แต่มีโครงการที่จะแยกเป็นคนละคน
- ☐ เป็นบุคคลคนเดียวกัน ยังไม่มีโครงการที่จะแยกเป็นคนละคน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4.2 จำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ จำแนกตามเพศ

ชาย.....คน หญิง.....คน

4.3 จำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ จำแนกตามอายุ

อายุระหว่าง	18 - 25 ปี	คน
"	26 - 33 "	คน
"	34 - 41 "	คน
"	42 - 49 "	คน
"	50 - 60 "	คน

4.4 จำนวนเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศาสตร์ จำแนกตามเพศ

ชาย.....คน หญิง.....คน

4.5 จำนวนเจ้าหน้าที่ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามอายุ

อายุระหว่าง	18 - 25 ปี	คน
"	26 - 33 "	คน
"	34 - 41 "	คน
"	42 - 49 "	คน
"	50 - 60 "	คน

4.6 จำนวนบุคลากรในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามฐานะ

ข้าราชการ	คน
อัตราจ้าง	คน
ลูกจ้างประจำ	คน
อื่น ๆ (ไปรครระบุ).....	

4.7 จำนวนบุคลากรในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามคุณวุฒิ

ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย	คน
ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น	คน
ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย	คน
ป.ถศ.	คน
ป.ถศ.สูง	คน
ปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ	คน
ปริญญาตรีสาขาบรรณารักษศาสตร์	คน
ปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์	คน
ปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์	คน
ปริญญาโทสาขาอื่น ๆ	คน
ปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์	คน
อื่น ๆ (ไปรครระบุ).....	

- 4.8 จำนวนบุคลากรในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์จำแนกตามสภาพการทำงาน
- สอนเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.คน
- สอนเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.สูงคน
- สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูงคน
- สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.คน
- สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.สูงคน
- สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง....คน
- ทำงานบรรณารักษ์และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.คน
- ทำงานบรรณารักษ์และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.สูงคน
- ทำงานบรรณารักษ์และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูง.. คน
- ทำงานบรรณารักษ์ สอนวิชาอื่น ๆ และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ... คน
- ทำงานบรรณารักษ์ สอนวิชาอื่น ๆ และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
ระดับ ป.กศ.สูงคน
- ทำงานบรรณารักษ์ สอนวิชาอื่น ๆ และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
ระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.สูงคน
- ทำงานบรรณารักษ์เพียงอย่างเดียวคน
- ทำงานบรรณารักษ์และสอนวิชาอื่น ๆคน
- สอนเฉพาะวิชาอื่น ๆ แต่สังกัดหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์คน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4.9 หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์มีอาจารย์พิเศษหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

ถ้ามี จำแนกตามเพศ

ชาย.....คน

หญิง.....คน

ถ้ามี จำแนกตามสภาพการสอน

☐ ประจำรายวิชา

☐ เป็นบางเรื่อง

5. อุปกรณ์

หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้ .

เครื่องมือซ่อม	ชุด
ตำราบรรณารักษศาสตร์ ภาษาไทย	ชื่อเรื่อง
ตำราบรรณารักษศาสตร์ ภาษาอังกฤษ	ชื่อเรื่อง
วารสารทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ภาษาไทย	ชื่อเรื่อง
วารสารทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ภาษาอังกฤษ	ชื่อเรื่อง
หนังสืออ้างอิง ภาษาไทย	ชื่อเรื่อง
หนังสืออ้างอิง ภาษาอังกฤษ	ชื่อเรื่อง
พิมพ์ดีด ภาษาไทย	เครื่อง
พิมพ์ดีด ภาษาอังกฤษ	เครื่อง

6. การฝึกงาน

ถ้ามี การสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับ ป.กศ.สูง นอกจากนักศึกษาจะได้ฝึกงานในห้องสมุดของวิทยาลัยแล้ว ยังได้ส่งนักศึกษาไปฝึกงานในที่ใดบ้าง (โปรดระบุ)

- (1)
- (2)
- (3)
- (4)

เกณฑ์ในการอนุญาตให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของกรมการฝึกหัดครู*

1. บุคลากร จะต้อง มีอาจารย์วุฒิปริญญาโทสาขามรรณารักษศาสตร์ อย่างน้อย 3 คน
จำนวนอาจารย์นี้จะถืออัตราส่วนต่อนักศึกษา 1 : 14
2. มีแผนดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ศึกษารายละเอียดของหลักสูตร
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง มีระเบียบการวัดผล
ที่แน่นอน
3. อุปกรณ์ จะต้อง มีเครื่องมือซ่อมอย่างน้อย 20 ชุด ตำราเรียนบรรณารักษศาสตร์ หลาย ๆ
รายการ ๆ ละ 20 ฉบับ (copy) หนังสืออ้างอิงมีให้ค้นคว้าอย่างเพียงพอ และมีพิมพ์ดีด
ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อย่างละไม่ต่ำกว่า 4 เครื่อง
4. การฝึกงาน ต้องคำนึงถึงแหล่งที่จะสร้างเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของนักศึกษา
5. ความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงอัตราครูบรรณารักษะระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ที่หน่วยงานต่าง ๆ ตั้งไว้

* เกณฑ์นี้ได้จาก คำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการที่ 0304/13484 เรื่องเกณฑ์ในการ
อนุญาตให้เปิดสอนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของกรม
การฝึกหัดครู ลงวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2515 พร้อมกับเอกสารสรุปผลการพิจารณาประเด็น
ที่เป็นปัญหารื้อฟื้นเกี่ยวกับการยกฐานะของวิทยาลัยครู และจากการให้สัมภาษณ์ของ ดร.สายหยุด
จำปาทอง รองอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ที่กรมการฝึกหัดครู เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2519.

ภาคผนวก ข

ตาราง 12 จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา แยกตามสังกัด
ระหว่างปี พ.ศ. 2514 - 2518

ปี พ.ศ.	กรมสามัญศึกษา	กรมอาชีวศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรมการปกครอง	รวม
2514	452,168	62,102	555,714	489,789	1,559,773
2515	516,716	67,798	575,032	597,574	1,757,120
2516	591,217	70,695	595,254	774,544	2,031,710
2517	674,410	73,681	575,165	851,117	2,174,373
2518	784,686	80,822	555,785	947,197	2,368,490

ตาราง 13 การคาดคะเนจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา
แยกตามสังกัด ระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2524

ปี พ.ศ.	กรมสามัญศึกษา	กรมอาชีวศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	กรมการปกครอง	รวม
2519	902,281	98,300	598,056	1,148,667	2,747,304
2520	1,050,015	113,390	615,941	1,410,941	3,190,287
2521	1,611,407	124,930	626,940	1,262,714	3,625,991
2522	1,876,488	135,920	679,861	1,432,640	4,124,909
2523	2,184,095	147,710	725,508	1,570,349	4,627,662
2524	2,519,260	158,520	782,513	1,710,495	5,170,788

ตาราง 14 จำนวนและอัตราส่วนระหว่างครูบรรณาธิกรณกับนักเรียน
ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด

สังกัด	จำนวนนักเรียน			จำนวน ครู บรรณาธิกรณ	อัตราส่วน ครูบรรณาธิกรณ ต่อนักเรียน
	ประถมศึกษา ตอนปลาย	มัธยมศึกษา	รวม		
กรมสามัญศึกษา	136,235	538,175	674,410	352	1 : 1,916
กรมอาชีวศึกษา	-	73,681	73,681	86	1 : 857
สำนักงานคณะกรรมการ- การศึกษาเอกชน	274,358	300,807	575,165	134	1 : 4,292
กรมการปกครอง	851,117	-	851,117	-	-
รวม	1,261,710	912,663	2,174,373	572	1 : 3,801

ตาราง 15 จำนวนครูบรรณาธิกรณที่ขาดในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด

สังกัด	จำนวนครูบรรณาธิกรณ ที่มีอยู่	จำนวนครูบรรณาธิกรณ ที่ควรจะมี	จำนวนครูบรรณาธิกรณ ที่ขาด
กรมสามัญศึกษา	352	1,349	997
กรมอาชีวศึกษา	86	148	62
สำนักงานคณะกรรมการ- การศึกษาเอกชน	134	1,151	1,017
กรมการปกครอง	-	1,703	1,703
รวม	572	4,351	3,779

ตาราง 16 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัดและวุฒิ

สังกัด	มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์								ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์							รวม	ร้อยละ				
	มีวุฒิปริญญาตรี	มีวุฒิปริญญาโท	มีวุฒิปริญญาเอก	มีวุฒิปริญญาโท	มีวุฒิปริญญาเอก	มีวุฒิปริญญาโท	มีวุฒิปริญญาเอก	มีวุฒิปริญญาโท	วุฒิปริญญาตรี	วุฒิปริญญาโท	วุฒิปริญญาเอก	วุฒิปริญญาโท	วุฒิปริญญาเอก	รวม	ร้อยละ						
กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน กรมการปกครอง	6	-	-	-	6	1	23	2	56	-	94	26.71	2	118	125	9	4	258	73.29	352	61.54
	-	-	-	-	-	-	6	-	8	-	14	16.28	1	44	22	3	2	72	83.72	86	15.03
	-	-	-	-	-	-	2	1	12	1	16	11.94	-	10	32	44	32	128	88.06	134	23.43
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	6	6	6	1	23	2	56	-	94	26.71	2	118	125	9	4	258	73.29	352	61.54	572	100.00
ร้อยละ	1.05	1.05	1.05	0.18	5.42	0.52	13.28	0.18	21.68	0.52	0.52	30.07	31.30	9.79	6.64	78.32		100.00			

ตาราง 17 จำนวนครูบรรณารักษ์ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามเพศและวุฒิ

เพศ	มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์								ไม่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์							รวม	ร้อยละ
	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม		
ชาย	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม	25.87	
	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม		
หญิง	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม	74.13	
	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม		
รวม	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม	100.00	
	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม		
ร้อยละ	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม	100.00	
	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	เอก	โท	ตรี	เอก	โท	ตรี	รวม		

ตาราง 18 การสูญเสียครูบรรณารักษ์โรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษา
ในปี พ.ศ. 2517 แยกตามสังกัด

สังกัด	จำนวน ครู บรรณารักษ์ ทั้งหมด	จำนวนครูบรรณารักษ์ที่สูญเสียไป							อัตรา การสูญเสีย ครู บรรณารักษ์
		ตาย	ลาออก	ครบ เกษียณ อายุ	โอน	เปลี่ยน หน้าที่	ลา ศึกษาต่อ	รวม	
<u>กรมสามัญศึกษา</u>									
ประถมศึกษาตอนปลาย	74	1	1	2	1	26	1	32	43.24
มัธยมศึกษา	278	2	3	2	4	90	4	105	37.77
รวม	352	3	4	4	5	116	5	137	38.92
<u>กรมอาชีวศึกษา</u>	86	-	-	-	1	14	1	16	18.60
<u>สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน</u>	134	-	6	-	-	10	-	16	11.94
รวม	572	3	10	4	6	140	6	169	29.55

ตาราง 19 อัตราผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ที่ประกอบอาชีพแล้วขณะที่กำลังศึกษาอยู่
ระหว่างปี พ.ศ. 2517 - 2519

ปี พ.ศ.	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา			วิทยาลัยครูนครราชสีมา			รวมผู้ ประกอบ อาชีพ แล้ว	อัตรา การ ประกอบ อาชีพ
	ผู้สำเร็จ การศึกษา	ผู้ประกอบ อาชีพแล้ว	อัตราการ ประกอบอาชีพ	ผู้สำเร็จ การศึกษา	ผู้ประกอบ อาชีพแล้ว	อัตราการ ประกอบอาชีพ		
2517	36	-	-	-	-	-	-	-
2518	105	29	27.62	40	6	15.00	35	24.14
2519	166	78	46.99	90	18	20.00	96	37.50
รวม	307	107	34.85	130	24	18.46	131	30.00

ตาราง 20 จำนวนของผู้กำหนดนโยบายหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ

ผู้กำหนดนโยบายของหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	จำนวนวิทยาลัยครู	ร้อยละ
ผู้อำนวยการ	-	-
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	-	-
หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	9	30.00
ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	5	16.67
หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ และอาจารย์ในหมวดฯ	13	43.33
ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ และอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	3	10.00
รวม	30	100.00

ตาราง 21 จำนวนอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ
ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามวุฒิ

วุฒิของอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	ร้อยละ
ปริญญาตรี	14.46
ปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์	21.68
ปริญญาตรีและอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์	14.46
ประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์	14.46
ปริญญาโท	1.20
ปริญญาโทบรรณารักษศาสตร์	33.74
รวม	100.00

ตาราง 22 จำนวนอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ
ในปี พ.ศ. 2518 แยกตามสภาพการทำงาน

สภาพการทำงานของอาจารย์ในหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์	จำนวนอาจารย์	ร้อยละ
สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.	6	7.23
สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.	1	1.20
สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.และป.กศ.สูง	1	1.20
ทำงานบรรณารักษ์ และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.	38	45.79
ทำงานบรรณารักษ์ และสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ ป.กศ.และ ป.กศ.สูง	28	33.74
ทำงานบรรณารักษ์ สอนวิชาอื่น ๆ และวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับ- ป.กศ.	5	6.02
ทำงานบรรณารักษ์	3	3.62
ทำงานบรรณารักษ์ และสอนวิชาอื่น ๆ	1	1.20
รวม	83	100.00